

ONDERZOEK BIOLOGISCHE PRODUCTIE KIJKT VOORUIT

De biovelddag van Inagro leek ons een uitstekende aanleiding voor een gesprek over de relatie tussen het gevoerde onderzoek en allerlei ontwikkelingen in sector en beleid. Onze gesprekspartners waren Pauline Deltour en Lieven Delanote van Inagro en Ignace Deroo, bioconsulent van Boerenbond. – *Patrick Dieleman*

Pauline, coördinator voor het bio-onderzoek op Inagro, legt uit hoe bioboeren mee inhoud geven aan het onderzoek. "Een keer per jaar vergaderen we met onze technische adviesraad. We nodigen heel wat bioboeren uit en lichten onze resultaten toe, vooral als aanzet tot een discussie. Het is de bedoeling dat de boeren daar niet alleen hun eigen problemen aanbrengen, maar spreken voor de bredere sector." Lieven legt uit dat Ignace daar al van in het begin deel van uitmaakt. "Zo hebben we ook een link met jullie werkgroep Bio, en sluiten we wat het beleidsondersteunend werk betreft ook uit dat de inbreng afhankelijk is van wie toevallig aanwezig is."

Vragen uit de sector

Als voorbeeld van een onderzoek dat gestart is op vraag van de sector verwijst Ignace naar de problematiek rond knolselder: "De contacten die we hebben binnen onze werkgroep Bio lopen vaak ook rechtstreeks met Inagro. Zo komen veel zaken vanuit twee richtingen bij de

onderzoekers. Er was al een aanzet tot dit onderzoek opgenomen in het ontwerpprogramma, en dat is dan nog verder uitgediept in de technische adviesraad. Dat spoorde mooi samen." Lieven legt uit dat de insteek is om voldoende productie te halen. "In knolselder heb je twee grote problemen: de wortelvlug in het begin van de teelt en *Septoria apiicola* (selderroest) op het einde. Je kan septoria vermijden door vroeg te planten, maar dan heb je meer kans op schade door de wortelvlug. Tegen septoria in knolselder hebben we geen voor bio erkende gewasbeschermingsmiddelen, daarom hebben we gefocust op de wortelvlug en onderzocht of we vroeger kunnen planten. We besloten dat het beter is om niet voor 10 mei te planten. Als dat toch moet gebeuren, dan moet je resoluut kiezen voor afdekking met gaas of klimaatdoek. Maar dat maakt de onkruidbestrijding een pak lastiger. We zijn geëvolueerd van een schoffelcultuur naar een egcultuur. Vroeger hadden we vrij veel handwerk voor de onkruidbestrijding, maar met de

Treffler-wiedeg zijn we een week na het planten al aan het kijken of de plantjes al voldoende vast zitten om te kunnen eggen. Omdat we minstens een keer per week moeten eggen, vraagt het telkens verwijderen en terugleggen te veel werk. Momenteel bekijken we of er – zoals dit bij aardappelen het geval is voor de aardappelplaag – binnen het huidige rassenaanbod variatie zit inzake gevoeligheid voor septoria. De zaadhuizen geven aan dat ze ermee bezig zijn, maar mogelijk zijn we nog net te vroeg met die vraag. Het is een feit dat knolselder aan belang wint, doordat de vraag stijgt vanuit de diepvriesindustrie."

Bedrijfszekerheid

Daarmee snijden we meteen een ander onderwerp aan. De verwerkingsindustrie vraagt meer bioproducten. "In het verleden haalden ze hun knolselder vooral uit Nederland", vertelt Lieven. "Het volume groeit substantieel. Ze houden Nederland aan als leverancier, maar ze hechten meer en meer belang aan een aanbod

vanuit de eigen regio. Voor bedrijven die nu omschakelen wordt knolselder voor de industrie echt wel een belangrijke teelt. Daarom proberen we die teelt bedrijfszekerder te maken, zowel voor de boer zelf als voor de industrie. We willen dat de teler dankzij dat onderzoek zijn boterham kan verdienen. Als je bijvoorbeeld ziet dat het nu dankzij de aardappelveredeling mogelijk is om 40 ton per ha en soms meer te halen, dan zorgt dit dat die teelt interessanter wordt voor de teler. Gelukkig groeit ook de markt. Als die teler samen met zijn collega's 15% meer zou produceren in een stabiele markt, dan zou hij zichzelf uit de markt prijzen door de slechtere prijsvorming." Lieven benadrukt dat grote maar ook stabiele opbrengsten noodzakelijk zijn. "In onze rassenproeven hebben wij de laatste 10 jaar in ons referentieras Agria (zonder phytophthora bestrijding) 4 keer minder dan 20 ton/ha geoogst. We oogsten ook 4 keer meer dan 40, dus gemiddeld 30 ton, maar in die jaren met weinig opbrengst konden we niet veel naar de handel brengen." Ignace reageert dat dit niet alleen belangrijk is voor het inkomen van de landbouwer, maar ook opdat de afspraken met de afnemers kunnen worden nagekomen. "Die willen hun productie, want ze hebben ook hun afspraken met hun afnemers. Als ze hier niet op een stabiel aanbod kunnen rekenen, dan gaan ze dat elders zoeken." Lieven verwijst daarop naar de missie van het bio-onderzoek bij Inagro (zie kader p. 24): het ontwikkelen van een bedrijfs-

zekere rendabele teeltmethode, binnen de krijtlijnen van de bio- en andere wetgeving. "We moeten daar ook een stuk proactief in zijn. En dan komen we opnieuw uit bij het beleids- en syndicaal werk dat door jullie organisatie opgenomen wordt. Voorbeelden van thema's zijn: Hoe omgaan met biologisch zaaizaad?; Hoe omgaan met MAP 5 en 6?; Wat zijn de knelpunten? Zijn er daarvoor oplossingen mogelijk? Ik denk dat we elkaar ook daarin proberen te vinden."

Optimaal bemesten

Als voorbeeld van dat samenspel verwijst Pauline naar een project in opdracht van VLM rond bemesten in de bioteelt. "We hebben samen met ILVO, pcfruit en de Bodemkundige Dienst van België heel veel informatie verzameld door literatuurstudie en bezoeken in onder meer Nederland, Zwitserland en Duitsland. Daarna hebben we bij een aantal landbouwers gepeild naar mogelijke oplossingen. Die hebben we getoetst aan de mogelijkheden die we zelf zagen voor bemestingsstrategieën die kunnen passen binnen MAP 5. De moeilijkheid voor MAP 5 is dat de fosfornorm vaak beperkend is, waardoor je onvoldoende stikstof en organisch materiaal kan aanbrengen. We gaan daartoe een aantal

.....
**We zoeken steeds
meerwaarde.**
.....

proeven opzetten op praktijklocaties en samen met de telers een aantal oplossingsrichtingen uittesten. Er komt ook een wetenschappelijke proef. Het opzet is om een set van maatregelen naar voren te schuiven, waaruit elk bedrijf afhankelijk van de eigen situatie een eigen pakket kan samenstellen. Mengsels van groenbedekkers, composteren, aangepaste rotaties en niet-kerend werken zullen daar al zeker bij zijn. Een werkpunt is om het bemestingsadvies beter af te stemmen op de biologische teelt. We merken vaak dat het gangbare advies op basis van een bodemanalyse na 6 weken teelt niet goed aansluit bij de reële behoeften van de biologische teelt. De dynamiek van de verschillende bodemprocessen wordt bij het advies vaak onderschat." Lieven voegt er kurkdroog aan toe dat de verplichte N-analyses voor groenten in MAP 5 op die manier aanleiding geven tot overbemesting in de bioteelt. "Het gaat niet over stalmest, maar over handelsmeststoffen van plantaardige oorsprong of op basis van beendermeel en dergelijke. Die brengen geen organische stof aan, en voegen dus heel weinig toe aan de kwaliteit van die bodem", vervolgt Pauline. "In bio is het net heel belangrijk om vanuit de bodem te vertrekken. Die handelsmeststoffen zijn alleen een oplossing op korte termijn." Lieven resumeert dat er vaak wat gekend is, maar dat het VLM-project dit nu allemaal samenbrengt. "We hebben de voorbije jaren ook al heel wat gewerkt op groenbedekkers, stalmest, organische korrelmeststoffen en maaimeststoffen. De losse puzzelstukjes liggen er. Door het VLM-project worden die nog eens door elkaar geschud en samengelegd."

Korte of lange termijn

Lieven haalt ook zorg voor het milieu aan als speerpunt binnen de biologische landbouw. "We proberen de beschikbare middelen zo optimaal mogelijk in te zetten. Korrelmeststoffen gebruiken we slechts in laatste instantie, wanneer nog wat finetuning nodig is." Daarop geeft Ignace aan dat hij soms worstelt met de vraag hoever een proefcentrum kan gaan in onderzoek aangestuurd door de telers. "Die willen uiteraard betere producties, zeker de mensen die recent omschakelden. Kiest men voor een zo maximaal mogelijke productie, waarbij men zo veel mogelijk gebruik maakt van toegelaten biologische gewasbeschermingsmiddelen? Of kiezen we ook voor andere aspecten? Kunnen we vooruitgang boeken

Bioconsulent Ignace Deroo (links) samen met Lieven Delanote en Pauline Deltour op een proefveld bij Inagro. Afstemming tussen beleid en bio-onderzoek is nodig om te kunnen anticiperen op veranderingen.

via zorg voor de bodem en een aangepaste rassenkeuze? Welke richting willen jullie zelf uitgaan?" Lieven zegt dat er altijd is gekozen voor een tweesporenbeleid. "Enerzijds is het nodig dat we de beschikbare instrumenten goed kennen, willen we de teler bedrijfszekerheid geven. Daarom moeten we zicht hebben op de mogelijkheden en beperkingen van korrelmeststoffen en biologische gewasbeschermingsmiddelen. Anderzijds hebben we ook altijd al ingezet op de langere termijn. We moeten niet alleen bezig zijn met de beste rassen, maar ook kijken welke de beste biologische rassen zijn. Hetzelfde voor bemesting: we moeten ook bezig zijn met groenbedekkers, het belang van rustgewassen en rotatie. We moeten ook andere technieken bekijken, zoals het rijpadensysteem. We moeten op een creatieve manier moderne kennis en inzichten proberen te benutten, die net maken dat je minder afhankelijk bent van die andere hulpmiddelen. Denk bijvoorbeeld aan onze initiatieven rond strokenteelt. Ook mengteelt past daarin. We weten niet of dit resultaat zal opleveren, maar het is het onderzoeken waard of het bijvoorbeeld nuttig is om veldbonen te zaaien tussen de rodekool." Ignace reageert dat je het dan wel moet verkocht krijgen aan de telers. Hij verwijst naar de reactie van een teler op de open velddag. Die vond mengteelt niet praktisch haalbaar. Pauline reageert dat dit onderzoek een eerste stap is: "Eerst moeten we bekijken of dit een meerwaarde kan opleveren. Nadien kan mechanisatie praktische problemen helpen oplossen." Lieven benadrukt het belang van de biovelddag en het belang van telers die kritisch komen kijken en hun beoordeling doorgeven. Voor een proef met strokenteelt van prei en knolselder hebben we bijvoorbeeld al gezorgd dat – als het lukt – de onkruidbestrijding voor beide gewassen gelijklopend is. Als je ook de oogst synchroniseert kan je bijvoorbeeld de knolselder oogsten met een klembandrooier, terwijl je de prei oogst voor de industrie. Als het een meerwaarde oplevert om de veldbonen tussen de rodekool in de loop van het seizoen in te werken, dan zie ik die 2 teelten wel vrij gemakkelijk samen te gaan. Met de klassieke schoffeltechniek zou dat niet lukken, maar wel met de Treffler-wiedeg. We hebben dan die zak korrelmeststoffen niet meer nodig, want dan gebruiken de kolen de stikstof die de bonen hebben vastgelegd."

Ignace vindt het belangrijk vast te kunnen stellen dat er de laatste 20 jaar al heel veel gebeurd is. "Het potentieel van heel wat teelten is in die tijd enorm toegenomen. Enerzijds wijst dat erop dat de bodem, de techniek, de rassen ... hier op het onderzoekscentrum veel zijn verbeterd. Anderzijds maakt het voor geïnteresseerden duidelijk dat het mogelijk is om vooruit te gaan, dat bio niet stilstaat en dat de productiviteit per ha veel sneller groeit dan in de gangbare teelt. Ik ben er zeker van dat in de komende 20 jaar de productiviteit nog verder zal toenemen dankzij het onderzoek biologische teelt. Er wordt altijd gezegd dat de opbrengsten bij biologische productie lager liggen, maar we zien toch dat die snel dichterbij komen bij het gangbare." Lieven merkt op dat ook de teeltzekerheid toeneemt. In onze eerste jaren waren rupsen een groot probleem in bloemkool. Vandaag hebben we dat behoorlijk onder controle. Afdekken speelt een rol, maar ook meer inzicht dankzij de waarschuwingssystemen voor de gangbare teelt. Daarnaast zien we dat we ook de onkruiden steeds beter beheersen door mechanisatie en ervaring. Twintig jaar geleden ging op elk biobedrijf wel eens een teelt verloren door onkruid. Nu is dat eerder uitzondering dan regel. Dat komt ook doordat we onze ervaringen met allerlei machines delen met de telers, waardoor ze ook sneller gaan investeren in een bepaalde techniek."

Ketenwerking

Het onderzoek rond bakwaardige zomertarwe probeert meteen ook een keten te ontwikkelen. Lieven verduidelijkt dat met dergelijk onderzoek wordt ingespeeld op een acute vraag vanuit de keten. "We proberen ook steeds meer partijen met

elkaar in contact te brengen. Maar echt de markt opgaan is meer iets voor Bio zoekt Keten, waarmee we uiteraard goed samenwerken. Concreet zien we dat de vraag naar biologische baktarwe toeneemt. Er zijn enkele kleinere initiatieven, maar er zijn ook al grotere bloemmolens die biobloem nodig hebben voor specifieke initiatieven. Vroeger kwam die sowieso uit andere landen, vandaag is er meer vraag naar lokaal geproduceerde grondstoffen. De voedselkilometers spelen, maar ook controle, betrouwbaarheid ... Vroeger werden koekjes aanvaard als Belgisch wanneer ze hier gebakken waren, maar vandaag kan je al moeilijker uitleggen dat in een Belgisch brood geen Belgisch graan zit. Graan is een belangrijk gewas in de vruchtafwisseling op onze bedrijven. Zeker ook voor potentiële omschakelaars is het belangrijk dat ze hun graan kunnen valoriseren. Net in die zaken merk je dat bioteelt net iets anders is dan gangbare productie. Waar de gangbare graanteelt kiest voor 70% tarwe en 20% gerst en daarnaast nog wat kleinere teelten, kijkt men in bio heel anders naar graan. Als voedergewas wordt sneller voor triticale gekozen. Voor bakgraan komt meer zomertarwe naar voor, omdat die teelt meer aansluit bij de mineralisatiecyclus. We kunnen in het voorjaar nog gemakkelijk mengmest gebruiken, wat in wintergraan niet altijd lukt. Onkruidbestrijding gaat iets gemakkelijker met de eg. Een aantal zaken pleiten voor zomertarwe, en we kunnen er gemakkelijker het vereiste eiwitpercentage van 12-13% realiseren op het einde van de teelt. Waar we in bioteelt bij wintertarwe steeds een stukje tegen de natuur moeten strijden, is dat bij zomertarwe meer met de natuur." ■

MISSIE INAGRO-BIO

Inagro afdeling biologische productie:

- draagt bij tot de dynamiek van de biologische landbouw – binnen het kader van relevante Europese wetgeving – door optimalisatie van de biologische teeltmethode, introductie van nieuwe technieken en rentabilisering van de bedrijfsvoering. De afdeling heeft hierbij oog voor nieuwe ontwikkelingen en tendensen binnen de biologische landbouwbeweging en bewaakt een coherente systeemgerichte benadering;
- munt uit door innovatief, vraaggedreven en praktijkgericht onderzoek en voorlichting;
- draagt bij tot de verduurzaming van de gangbare landbouw door kennisuitwisseling.